

PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM
Információs Technológiai és Bionikai Kar

*Katolikus
Pedagógiai
Intézet*

Középiskolai fizikatanárok szaktárgyi továbbképzése

2021. február 19.

A teremtett világ keresztény szemlélete és a teremtés védelmének felelőssége

Középiskolai fizikatanári továbbképzés

2021. február 18.

Nobilis Márió

Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola

A teremtett világ keresztény szemlélete

1. A „Természet könyve” párhuzamban áll a „Szentírás könyvével”

A korai kereszténységtől egészen a XV.–XVI. századig alapvető, meghatározó európai gondolkodásmód volt

„A különböző teremtmények épp úgy tudnak beszélni Teremtőjükről, amint egy könyv szavai képesek beszélni magáról a Szerzőről.”

Isten teremtő Igéje → Logosz → Krisztus → természet / Szentírás

Órigenész, Remete Szent Antal, Hitvalló Szent Maximosz,

Szent Ágoston, Nagy Szent Leó, Szent Bonaventura, Kepler, Galilei...

A természettudomány ennek a gondolkodásnak a talaján fejlődik ki!

A teremtett világ keresztény szemlélete

Ki képes olvasni a „természet könyvét”?

- A) mindenki, mivel egyetemes nyelven íródott
- B) csak akik megtanulják a nyelvet, amelyen íródott

Kepler:

„Az univerzum egy könyv, amelyben a Teremtő Isten szavak nélküli írással feltárta és elmagyarázta a saját lényegét, és azt, hogy mit kér az embertől.”

Galilei:

„A filozófia meg van írva ebben a hatalmas könyvben, mely szüntelenül nyitva áll szemeink előtt (az univerzumra gondolok), de nem lehet megérteni, ha előbb nem tanuljuk meg a betűket és a nyelvet, melyeken íródott. A matematika nyelvén van írva, betűi háromszögek, körök és más geometriai formák...”

A teremtet világ keresztény szemlélete

2. A hit és a tudomány nem állnak ellentétben

Lehetséges indoklások:

- mert különböző síkokon mozognak
egyszerű szétválasztás, de a természettudomány hívő művelőjében belső szakadást hoz létre
- mert ugyanazt a valóságot vizsgálják, de más kérdésfeltevéssel
hit: „Miért?”, természettudomány: „Hogyan?”
- mert valójában közös eszközeik vannak, csak más irányból indulnak
A természettudomány hipotéziseket alkot, és kísérleti úton *igazolja vagy cáfolja* azokat; viszont kikerülhetetlen számára az alapvető *hit* abban, hogy felismert törvényszerűségei holnap is érvényesek lesznek a valóságra (ez a végső állítás empirikusan, induktív módon igazolhatatlan).
A hit a valóság komplexitására tekint és *értelmét* keresi; viszont állításainak *igazolását* tudományos szigorúságú levezetésekben (=teológia) formulázza

A teremtettség világ keresztény szemlélete

3. A Szentírás nem tudományos tényekről tárgyal

Hívó ember számára nem követelmény a valóságról alkotott képét a Szentírás szó szerinti értelmezéséhez igazítani (teremtéstörténetek, kozmogóniák, természeti képek)!

Ezek a leírás korának világképét tükrözik, nem céljuk kinyilatkoztatást adni

Szent Ágoston: „*Spiritus Dei noluisse ista docere homines nulli salutis profutura*”
„Isten Lelke olyasmiről nem kívánt tanítást adni az embernek, ami nem szolgálja az üdvösség elnyerését.”

Galilei: „...l'intenzione dello Spirito Santo essere d'insegnarci come si vadia al cielo, e non come vadia il cielo”
„a Szentlélek célja arra tanítani minket, hogy hogyan megyünk az égbe, és nem arra, hogy hogyan járnak az egek.”

(NB! „Sola scriptura” elv biblikus és teológiatörténeti tarthatatlansága)

A teremtett világ keresztény szemlélete

4. Természettudomány és teológia szövetségesei

A valóság sokrétűsége megköveteli, hogy ne csak a tapasztalati világról vegyünk tudomást (hanem például az ember „belső kozmoszáról” is, a transzcendens tapasztalatról, a szépségről, a lélekről, a misztériumról, a tapasztalatilag megválaszolhatón túlmutató etikai és egzisztenciális kérdésekről...)

De ez nem igazolhat egy értelemellenességet, irracionalitást

A teológia, miközben a spiritualitás és a racionalitás között közvetít, ellenáll az irracionalitás tudományellenes térnyerésének

A teremtet világ keresztény szemlélete

5. Az emberi racionalitás két pólusú: *technikai és spekulatív racionalitás*

- technikai racionalitás: „Hogyan tudom megcsinálni?”
- spekulatív racionalitás: „Mi ez?”

ehhez az utóbbihoz tartozik a filozófia, vallás, erkölcs, művészet
És eredetileg a tudomány!

A modern kor válsága a technikai racionalitás túl- és a spekulatív
racionalitás alulértékelése

(mostanra a tudományt is elérte!)

Kiút a válságból: a kétfajta racionalitás újbóli egyensúlyba hozása

A teremtet világ keresztény szemlélete

Bagyinszky Ágoston OFM–Mészáros Lukács (szerk.): Apóriák. Természettudomány és teológia pátrbeszédben, L'Harmattan–Sapientia, Budapest, 2018.

Francis S. Collins: Isten ábécéje. Egy tudós érvei a hit mellett, Akadémiai, Budapest, 2018.

Bagyinszky Ágoston OFM (szerk.): A „Természet könyve” mint a „Szentírás könyvének” analógiája, L'Harmattan–Sapientia, Budapest, 2019.

A teremtés védelmének felelőssége

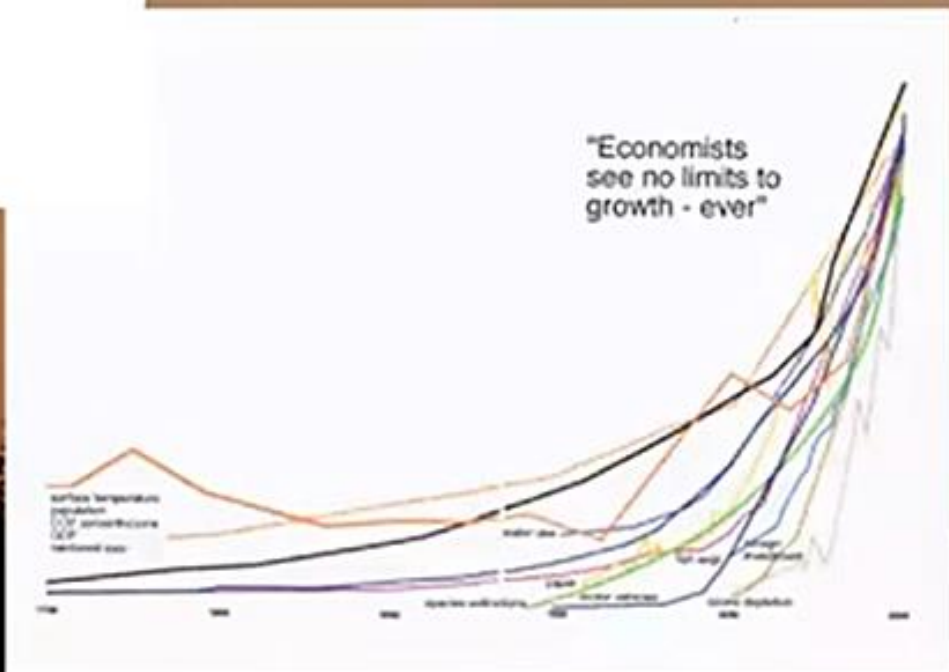
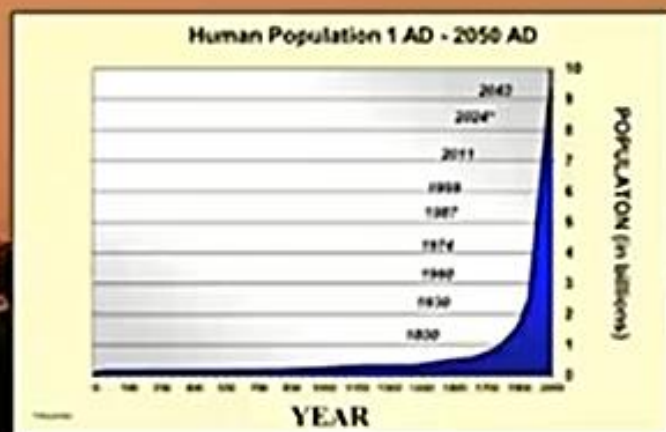
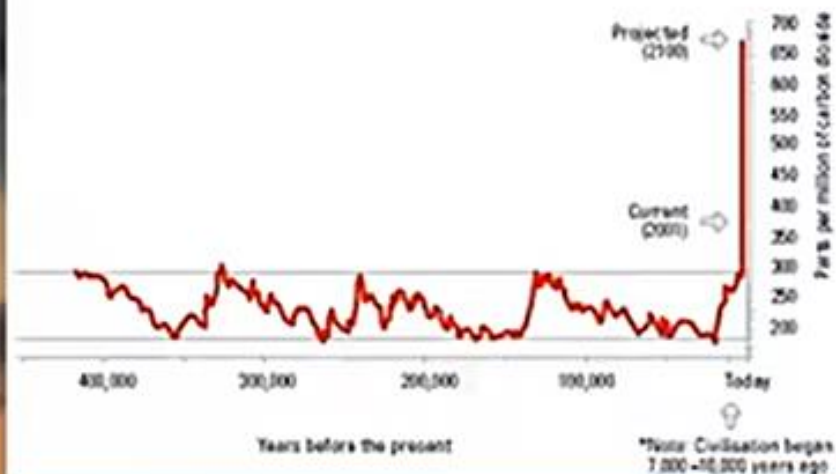
Mi a helyzet?

A teremtés védelmének felelőssége

CARBON DIOXIDE CONCENTRATIONS IN THE ATMOSPHERE ARE AT A HIGHER LEVEL THAN FOR 400,000 YEARS

(Source: Co-operative Research Centre for Greenhouse Accounting, 2001)

"Economists see no limits to growth - ever"

A teremtés védelmének felelőssége

Döntéshelyzetek

Fenntartható fejlődés

- Fejlődjünk és tegyük fenntarthatóvá?
- Legyünk fenntarthatók és ebbe férjen bele a fejlődés?

A teremtés védelmének felelőssége

Miért (ne) foglalkozzunk az egyházban a környezeti kérdéssel?

→ „Nem elég lelki”

A teremtés védelmének felelőssége

Miért (ne) foglalkozzunk az egyházban a környezeti kérdéssel?

- „Nem elég lelki”
- „Nem értünk hozzá”

A teremtés védelmének felelőssége

Miért (ne) foglalkozzunk az egyházban a környezeti kérdéssel?

- „Nem elég lelki”
- „Nem értünk hozzá”
- „Nem tudni, kinek van igaza”

A teremtés védelmének felelőssége

Miért (ne) foglalkozzunk az egyházban a környezeti kérdéssel?

- „Nem elég lelki”
- „Nem értünk hozzá”
- „Nem tudni, kinek van igaza”
- „Ez is csak üzlet”

A teremtés védelmének felelőssége

Miért (ne) foglalkozzunk az egyházban a környezeti kérdéssel?

- „Nem elég lelki”
- „Nem értünk hozzá”
- „Nem tudni, kinek van igaza”
- „Ez is csak üzlet”
- „Nincs erre energiánk”

A teremtés védelmének felelőssége

Az Egyház ügye?

Új megközelítés: „Akar-e az evangélium válaszolni a világnak erre a kérdésére?”

A teremtés védelmének felelőssége

A teremtett világ iránti felelősség helye az egyházban

- Nem elsősorban újabb szakterület, amihez értenünk kell
- Spiritualitás, lelkiélet is
 - ♦ LS VI.: Ökológiai nevelés és lelkiesség
 - ♦ Áprily Lajos: A csavargó a halálra gondol
- A kulcs az **ökológiai megtérés**

A teremtés védelmének felelőssége

Laudato si' 217.

Ha „a külső sivatagok azért szaporodtak el a világon, mert a belső sivatagok szétterjedtek”, a környezeti válság mély belső megtérésre hívó felszólítás.

De azt is el kell ismernünk, hogy vannak olyan elkötelezett és imádságos keresztények, akik – a realizmus és pragmatizmus ürügyén – nemegyszer kinevetik a környezet miatti aggodalmakat. Mások passzívak, nem határozzák el magukat szokásaik megváltoztatására, és így inkoherenssé válnak.

A teremtés védelmének felelőssége

Ökológiai megtérésre van tehát szükségük, amely azt jelenti: engedik, hogy Jézussal való találkozásuk minden következménye megjelenjen az őket körülvevő világhoz fűződő kapcsolataikban.

A teremtés védelmének felelőssége

Annak a hivatásnak a megélése, hogy védelmezői legyünk Isten művének, **lényegi része** az erényes életnek, **nem valami szabadon választható feladat** s nem is a keresztény tapasztalat másodlagos szempontja.

A teremtés védelmének felelőssége

„Ferenc vagyok, nem turista” :-)

A teremtés iránti keresztény felelősség
(teremtésvédelem, „teremtéstudatosság”):

**Nem csupán a természet szépségén való álmélkodás,
nem álmodozó természetkedvelés!**

- Amikor Assisi Szent Ferenc a Naphimnuszot írja, „San Damianóban ágyban fekszik, patkányoktól mardosva, vakon, pusztító fájdalmaktól szenvedve.” (J. Dalarun)
- „Sőt az egy ősök miatt minden teremtményt testvér néven nevezett.” (65. §)

A teremtés védelmének felelőssége

A teremtéstudatosság...

- Nem csupán „világmegőrzés”!

- „hogy **művelje és őrizze**” (Ter 2,15)

- ♦ „vissza a barlangba”?

- ♦ „vissza az Édenbe”?

A teremtés védelmének felelőssége

A teremtéstudatosság...

- Nem (csak) szelektív hulladékgyűjtés!
- Nem régi korok iránti nosztalgia
 - „bezzeg nagyapáink...!”
- Nem újabb ok a szembenállásra

A teremtés védelmének felelőssége

Mi a környezeti kérdés keresztény szemmel?

A teremtett világ iránt felelős kereszténység / a teremtett világ iránti felelősség a kereszténység számára:

- A **párbeszéd** nagy esélye
- A következő generációk érzékenysége egy lehetséges közös alap
 - felelősségetika
- Elsősorban nem elkülönülés, hanem egységkeresés
 - környezetvédelem, teremtésvédelem
- A világ nagy kataklizmáinak keresztény megértése
 - (pl. ivóvíz, szegények, menekültek)
 - Laudato si': „a világ szegényei”

Mit kell tennünk / mit tehetünk?

Elsősorban **nem új dolgokat** kitalálni,
hanem a már végzett tevékenységeinket
megújítani

- a gondolkodásmód megváltoztatása – ?
- emberléptékű helyi közösség – ?
- globális gondolkodás, lokális cselekvés – ?
- önkorlátozás – ?

Önkorlátozás és böjt

- LS 223.:

„A szabadon és tudatosan megélt mértéktartás felszabadító. Ez **nem kevesebb élet, nem gyengébb izzás**, épp ellenkezőleg. Valójában azok élveznek és élnek meg jobban minden pillanatot, akik felhagytak azzal, hogy innen-onnan csipegessenek, hogy mindig olyasmit keressenek, amijük nincs. Az ilyenek megtapasztalják, mit jelent értékelni minden egyes személyt és minden dolgot, megtanulnak kapcsolatba lépni a legegyszerűbb valósággal is, és tudnak örülni neki.”

- Igények és szükségletek

- Gyulai Iván: A biomassza-dilemma

➔ „Jó lenne belátni, hogy az energiafelhasználás csökkentésének nincs alternatívája!”

A teremtés védelmének felelőssége

Laudato si' 205.

„De nincs minden veszve, mert az emberek, akik képesek végtelenségig lealacsonyodni, képesek felemelkedni, újra a jót választani és megújulni is, minden rájuk erőltetett mentális és társadalmi korlátozás ellenére. Képesek őszintén magukba nézni, rádöbbenni megcsömörlöttségükre, és az igazi szabadság felé vezető, új utakra lépni. Nincsenek rendszerek, amelyek teljesen kiirtanak a jóra, az igazságra és a szépségre való nyitottságot, sem azt a válaszadó képességet, amelyet Isten folyamatosan bátorít az emberi szív legmélyén. Minden embertől kérem, aki e világon él, hogy ne felejtse el ezt a méltóságát, amelyet senkinek sincs joga elvenni tőle.”